

Bryssel 24.6.2013
COM(2013) 442 final

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Raaka-aineita koskevan aloitteen täytäntöönpanosta

**KOMISSIION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Raaka-aineita koskevan aloitteen täytäntöönpanosta

1. TAUSTA

Komissio myönsi 4. marraskuuta 2008 antamassaan tiedonannossa Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ”Raaka-aineita koskeva aloite: työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisten tarpeiden täyttäminen” (KOM(2008) 699), ja 2. helmikuuta 2011 antamassaan tiedonannossa ”Perushyödykemarkkinoihin ja raaka-aineisiin liittyviin haasteisiin vastaaminen” (KOM (2011) 25), jäljempänä ’vuoden 2011 tiedonanto’), että raaka-aineiden luotettava ja häiriötön saatavuus on EU:n kilpailukyvyn kannalta tärkeää. Ensimmäisellä tiedonannolla käynnistettiin raaka-aineita koskeva aloite ja toisella vahvistettiin sitä. Kyseessä on yhtenäinen strategia, jonka tarkoituksena on vastata muiden kuin energia-alan ja maatalouden raaka-aineiden saantiin liittyviin haasteisiin. Raaka-aineita koskeva aloite perustuu kolmeen periaatteeseen: 1) tasapuolisten toimintaolosuhteiden varmistaminen hankittaessa raaka-aineita kolmansista maista, 2) eurooppalaisista lähteistä saatavien raaka-aineiden kestäväpohjaisen tarjonnan tukeminen ja 3) luonnonvarojen käytön ja kierrätyksen tehostaminen.

Neuvosto hyväksyi vahvistetun raaka-aineita koskevan aloitteen 10. maaliskuuta 2011 antamissaan päätelmissä raaka-aineisiin ja perushyödykemarkkinoihin liittyviin haasteisiin vastaamisesta.

Myös Euroopan parlamentti hyväksyi strategian 13. syyskuuta 2011 antamassaan päätöslauselmassa. Euroopan parlamentti vaati tehokasta eurooppalaista raaka-ainestrategiaa koskevassa mietinnössään (2011/2056(INI)), että sille tiedotetaan säännöllisesti muiden kuin energia-alan raaka-aineiden kehityksestä raaka-aineita koskevan aloitteen puitteissa sekä kyseisen aloitteen tavoitteiden täyttymisestä vuotuisella kertomuksella, jossa tarkastellaan myös politiikan johdonmukaisuutta suhteessa kauppa-, kehitysyhteistyö- ja ympäristöpolitiikkaan sekä yhteiskunnallisia vaikutuksia ja kriittisiä raaka-aineita koskevia tietoja.

Komissio vahvisti 7. joulukuuta 2011 yhteisen kantansa tähän päätöslauselmaan.

Edellä esitetyn mukaisesti tämän kertomuksen tavoitteena on esittää tilannekatsaus raaka-aineita koskevan aloitteen täytäntöönpanosta ja antaa yleiskuva meneillään olevista aloitteista korostaen samalla EU:n ja raaka-ainevaroiltaan rikkaiden kolmansien maiden yhteistä etua toimia kumppaneina.

2. KRIITTISET RAAKA-AINEET

Komissio julkaisi kesäkuussa 2010 asiantuntijaraportin, jossa vahvistettiin EU:n kannalta kriittisiksi katsottavien raaka-aineiden yksilöintimenetelmät. Arviointi

perustui kvantitatiiviseen menetelmään, jossa käytettiin kriteereinä taloudellista merkitystä, saatavuusriskiä ja tuottajamaan aiheuttamaa ympäristöriskiä. Saatavuusriski sisälsi osatekijöitä, kuten poliittinen ja taloudellinen vakaus, tuotannon keskittymisaste, korvaamismahdollisuudet ja kierrätysaste. Menetelmän avulla arvioitiin 41 raaka-ainetta. Raportissa esitettiin seuraavien 14 kriittisen raaka-aineen luettelo: antimoni, beryllium, koboltti, fluorisälpä, gallium, germanium, grafiitti, indium, magnesium, niobium, platinaryhmän metallit, harvinaiset maametallit, tantaali ja volframi.

Kriittisten raaka-aineiden luettelo on osoittautunut hyödylliseksi välineeksi, jonka avulla parannetaan poliittisten vaikuttajien tietoisuutta, edistetään mineraalien tarjontaa ja kriittisiä materiaaleja koskevien kansallisten politiikan alojen koordinoitua, reagoidaan kriittisten raaka-aineiden kauppaa vääristäviin toimenpiteisiin, analysoidaan markkinoiden toimintaa, edistetään tutkimusta (etsintä, korvaaminen, kierrätys) ja EU:ssa sijaitsevien esiintymien hyödyntämistä, puututaan kriittisiä materiaaleja sisältävien käytöstä poistettujen tuotteiden laittomaan vientiin liittyviin ongelmiin ja toteutetaan yksittäisiä materiaaleja koskevia toimenpiteitä.

Komissio hyväksyi luettelon virallisesti vuoden 2011 tiedonannossaan ja esitti seuraavansa kriittisiin raaka-aineisiin liittyviä kysymyksiä, jotta se voi yksilöidä ensisijaiset toimet ja tarkastella niitä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa sekä päivittää kriittisten raaka-aineiden luettelon säännöllisesti vähintään kolmen vuoden välein.

Jotta kriittisten raaka-aineiden luettelo voidaan tarkistaa viimeistään vuoden 2014 ensimmäisellä vuosipuoliskolla ja jotta julkisessa kuulemisessa saatu palaute ja Euroopan parlamentin mietinnössä esitetyt suositukset voidaan ottaa huomioon, komission yksiköt ovat tilanneet aiheesta tutkimuksen. Tutkimuksen tavoitteena on kerätä edellä mainituista materiaaleista tietoja, joita tarvitaan kriittisyyden määrittämiseksi, kerätä toimitusketjua (vuorovaikutusta ja siihen liittyviä riskejä) koskevia tietoja ja analysoida niitä sekä tunnistaa mahdolliset pullonkaulat kiinnittäen huomiota sivutuotteiden erityistilanteeseen, kehittää kysyntä- ja tarjontaskenaarioita, tarkastella mahdollisuuksia hioa hyvin toimivia menetelmiä muuttamatta niitä sekä kerätä tähän liittyvää tietoa, tutkia menetelmien soveltamista puuhun ja luonnonkumiin sekä muokata ja määrittää kriittisten raaka-aineiden luetteloa ja antaa suosituksia.

Tässä katsauksessa tarkastellaan seuraavia raaka-aineita: nykyisen 14 kriittisen raaka-aineen luettelon sisältämät raaka-aineet, eräät lähes kriittiset raaka-aineet kuten renium ja telluuri, jotka yksilöitiin jo ensimmäisessä arvioinnissa, eräät lisämateriaalit kuten hafnium, seleeni ja tina (uusien lähteiden mukaisesti, esim. Yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) vuonna 2011 laatima raportti¹ ”Critical Metals in strategic energy technologies”) sekä puu ja luonnonkumi, jotka lisättiin kriittisten raaka-aineiden joukkoon komission antamassa vuoden 2011 tiedonannossa.

¹ Critical Metals in Strategic Energy Technologies: Assessing Rare Metals as Supply-Chain Bottlenecks in Low-Carbon Energy Technologies, R.L.Moss, E.Tzimas, H.Kara, P.Willis and J.Kooroshy, European Commission, Joint Research Center, Institute for Energy and Transport, 2011.

Prosessiin tulee mukaan tapauskohtainen ohjausryhmä, joka käsittelee vuonna 2010 tehtyyn ensimmäiseen kriittisten raaka-aineiden arviointiin valittuja raaka-aineita ja joka valitaan raaka-aineiden saatavuutta käsittelevästä komission ryhmästä.

Komissio aikoo vuoden 2013 loppuun mennessä antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle raportin kriittisten raaka-aineiden luettelon tarkistamisesta.

3. VARMUUSVARASTOINTI

Vuoden 2011 tiedonannossaan komissio ilmoitti olevansa ”valmis tutkimaan jäsenvaltioiden ja alan edustajien kanssa raaka-aineiden varmuusvarastointiohjelman tuottamaa lisäarvoa ja toteuttamiskelpoisuutta”.

Varmuusvarastointimahdollisuuksien tarkastelemiseksi komission yksiköt tilasivat tutkimuksen, jossa tehtiin ensivaiheen arviointi erilaisista varmuusvarastointia koskevista toimintalinjoista ja käytänteistä, mukaan luettuna EU:n öljyn varmuusvarastointiohjelma, tarkasteltiin nykyisiä eri puolilla maailmaa käytettäviä raaka-aineiden varmuusvarastointijärjestelmiä ja tutkittiin raaka-aineiden varmuusvarastointiohjelman potentiaalisia kustannuksia ja hyötyjä. Riippumattomassa tutkimuksessa tarkasteltiin käypänä vaihtoehtona sitä, että alan teollisuus järjestää varmuusvarastointiohjelman julkisen rahoituksen tuella. Siinä tunnustettiin myös, että varmuusvarastoinnilla voidaan ratkaista ongelmia ainoastaan lyhyellä aikavälillä, kun taas pitkän aikavälin puute raaka-aineista edellyttää saatavuutta koskevia rakenteellisia ratkaisuja (korvaaminen, kierrätys, kotimainen kaivannaistoiminta). Varmuusvarastointi ei myöskään ole joustava ratkaisu, koska varastointimäärät eivät ole nopeasti mukautettavissa, ja sen kustannukset ovat merkittävät. Lisäksi varmuusvarastointi edellyttäisi täydellisiä tietoja arvoketjuista, kunkin raaka-aineen käytöstä ja jalostuslaitoksista (jos jalostuslaitoksia ei voida taata, myöskään varmuusvarastointi ei ole järkevää). Myös sidosryhmien käsitykset varmuusvarastoinnista olivat jyrkästi jakautuneita. Tutkimuksen tuloksia käsiteltiin marraskuussa 2012 raaka-aineiden saatavuutta käsittelevässä komission ryhmässä, joka suhtautui kielteisesti mahdolliseen varmuusvarastointiohjelmaan. Yksikään jäsenvaltio ei tukisi varmuusvarastointia toimintavaihtoehtona.

Komissio seuraa tilannetta edelleen.

4. RAAKA-AINEITA KOSKEVA EUROOPPALAINEN INNOVAATIOKUMPPANUUS

Raaka-aineita koskeva innovointi voi olla raaka-ainestrategian kaikkien kolmen periaatteen keskeinen edistäjä, ja sitä olisi käytettävä arvoketjun kaikissa vaiheissa. Komissio käynnistää Eurooppa 2020 -strategian Innovaatiunioni-lippulaivahankkeen yhteydessä erilaisia kumppanuuksia, jotka kattavat useita yhteiskunnalle merkittäviä haasteita. Vuoden 2011 tiedonannossaan komissio ilmaisi aikeensa arvioida, käynnistetäänkö raaka-aineita koskeva innovaatiokumppanuus osana Eurooppa 2020 -strategian Innovaatiunioni-lippulaivahanketta. Euroopan parlamentti kehotti 13. syyskuuta 2011 antamassaan päätöslauselmassa komissiota käynnistämään raaka-aineita koskevan eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden.

Näin ollen komissio antoi 29. helmikuuta 2012 tiedonannon, jossa se ehdotti raaka-aineita koskevaa eurooppalaista innovaatiokumppanuutta², jäljempänä ’innovaatiokumppanuustiedonanto’.

Kilpailukykyneuvosto hyväksyi tämän ehdotuksen 11. lokakuuta 2012 antamissaan päätelmissä ja kehotti komissiota käynnistämään raaka-aineita koskevan eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden ja laatimaan ja viimeistelemään strategisen täytäntöönpanosuunnitelman vuoden 2013 loppuun mennessä.

Eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden tavoitteena on turvata riittävä joustavuus ja tärkeiden raaka-aineiden riittävät saantimahdollisuudet Euroopassa ottaen samalla huomioon, että on tärkeää lieventää joidenkin materiaalien kielteisiä ympäristövaikutuksia niiden elinkaaren aikana. Eurooppalainen innovaatiokumppanuus koskettaa kaikkia arvoketjun vaiheita – etsinnästä ja kaivauksista jalostuksen kautta hyödyntämiseen ja kierrätykseen – sekä korvaamista koskevaa innovaatiotoimintaa. Sen konkreettisiin tavoitteisiin kuuluu enintään kymmenen, arvoketjun eri vaiheisiin kuuluvan innovatiivisen pilottitoimen tai demonstraatiolaitoksen tukeminen. Eurooppalainen innovaatiokumppanuus ei ole rahoitusväline, vaan se tuo yhteen erilaiset toimijat, jotka kykenevät luomaan asianmukaisia teknisiä ja muita ratkaisuja innovaatioiden saattamiseksi markkinoille. Sen tavoitteena on saada Eurooppa etsinnän, kaivannaistoiminnan, jalostuksen, kierrätyksen ja korvaamisen eturintamaan vuoteen 2020 mennessä. Tämä eurooppalainen innovaatiokumppanuus saattaa yhteen jäsenvaltiot ja muut sidosryhmät. Komissio on määrittänyt viisi tehtäväkokonaisuutta, jotka kattavat teknologiset ja muut kuin teknologiset tehtäväalueet (esim. toimintapuitteet, standardointi, tiedot ja taidot, julkiset hankinnat), sekä kansainvälistä yhteistyötä koskevan tehtäväkokonaisuuden.

Eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden pitäisi saavuttaa vuoteen 2020 mennessä seuraavat konkreettiset tavoitteet:

- perustetaan enintään 10 innovatiivista pilottitoimintaa – esimerkiksi etsintä- tai kaivostoimintaan, jalostukseen, keruuseen ja kierrätykseen liittyvät demonstraatiolaitokset
- löydetään vähintään kolmeen sovellukseen kriittiset raaka-aineet korvaavat materiaalit
- perustetaan kestävän raaka-aineiden hallinnan tutkimus-, opetus- ja koulutuskeskusten verkosto
- käytetään eurooppalaisia standardoituja välineitä varojen ja varantojen kartoittamiseksi ja kolmiulotteista geologista karttaa
- varmistetaan dynaaminen suuntausten mallintamisjärjestelmä: yhdistetään kysyntä ja tarjonta varantoihin ja koko elinkaaren kattavaan analyysiin

² Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle, ”Raaka-aineiden saannin turvaaminen Euroopan hyvinvoinnin varmistamiseksi tulevaisuudessa. Ehdotus raaka-aineita koskevaksi eurooppalaiseksi innovaatiokumppanuudeksi” (COM(2012) 82 final).

- varmistetaan ennakoiva eurooppalainen strategia kahdenvälisissä ja monenvälisissä suhteissa.

Korkean tason ohjausryhmää avustaa sen sherparyhmä, ja toiminnallisten ryhmien teknisen tuen avulla se alkaa kehittää kumppanuustoimien strategista toteutussuunnitelmaa. Tämä toteutussuunnitelma on tarkoitus laatia heinäkuuhun 2013 mennessä, jotta sen täytäntöönpano voi alkaa mahdollisimman pian. Kumppanuustoimien strategista toteutussuunnitelmaa seuraa syyskuussa 2013 annettava komission tiedonanto, jossa esitetään muun muassa komission tuki eurooppalaiselle innovaatiokumppanuudelle esimerkiksi tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan rahoituksen painotusalueiden sekä sääntelyn ja politiikan puitteiden osalta.

5. KESTÄVÄLLÄ POHJALLA OLEVA RAAKA-AINEIDEN SAANTI MAAILMANMARKKINOILTA TASAPUOLISIN EHDOKSIN (ENSIMMÄINEN PERIAATE)

5.1. Raaka-aineita koskeva EU:n kauppastrategia

Vuoden 2011 tiedonannossa komissio sitoutui lujittamaan raaka-aineita koskevaa kauppastrategiaansa kehitysyhteistyöhön ja hyvään hallintotapaan liittyvien tavoitteiden mukaisesti. Komissio katsoi, että sen olisi

- jatkettava kahdenvälistä, aihekohtaista vuoropuhelua raaka-aineista kaikkien kumppanien kanssa ja tehostettava monenvälisiä neuvotteluja eri foorumeilla (esimerkiksi G20-ryhmä, UNCTAD, WTO ja OECD); tehtävä lisää tutkimustyötä, jolla lisätään tietämystä vientirajoitusten vaikutuksista raaka-ainemarkkinoihin, ja käytävä vuoropuhelua tutkimusten käytöstä poliittisessa päätöksenteossa;
- sisällytettävä raaka-ainekysymykset, kuten vientirajoitukset ja investoinnit, käynnissä oleviin ja tuleviin EU:n kauppaneuvotteluihin sekä kahden- että monenvälisissä puitteissa;
- pyrittävä perustamaan seurantajärjestelmä, jolla tarkkaillaan raaka-aineiden kestävää saantia haittaavia vientirajoituksia, ja jatkettava raaka-aineiden ja tuotantoketjun loppupään markkinoita vääristävien esteiden poistamista mieluiten vuoropuhelulla, mutta tarvittaessa riitojenratkaisumenettelyyn turvautuen;
- tuettava OECD:n toiminnassa asianosaisten järjestön ulkopuolisten maiden ottamista mukaan raaka-aineita koskevaan työhön sekä etsittävä muita monenvälisiä toimintatapoja, mukaan lukien parhaiden käytänteiden kartoittaminen;
- käytettävä kilpailupolitiikan välineitä sen varmistamiseksi, että raaka-aineiden saanti ei vääristy markkinoilla toimivien yritysten tekemien kilpailua rajoittavien sopimusten, fuusioiden tai yksipuolisten toimien vuoksi;
- pyrittävä aktiivisesti toteuttamaan edellä mainitut toimet ja jatkettava kolmansia maita koskevaa raaka-aineisiin liittyvien prioriteettien analysointia omilla toimillaan sekä kahden- ja monenvälisten kontaktien ja vuoropuhelun kautta; jatkettava näitä prioriteetteja koskevaa johdonmukaista EU:n politiikkaa;

- raaka-aineita koskevan aloitteen sisältämät raaka-aineiden kauppaa koskevat poliittiset sitoumukset on pantu täytäntöön sisällyttämällä säännöt sopimuksiin, jotta varmistetaan raaka-aineiden kestävä saanti kahden- ja monenvälisellä tasolla, mukaan luettuna neuvottelut WTO:hon liittymisestä ja vapaakauppasopimukset. Muissa tärkeissä toimissa keskityttiin etenkin niihin WTO:n onnistuneisiin täytäntöönpanon valvontatoimiin, joita toteutettiin Kiinan asettamia raaka-aineiden vientirajoituksia koskevassa WTO:n riitojenratkaisumenettelyssä;
- tehokkaita toimia on toteutettu monissa sopimuksissa olevien määräysten vuoksi. Komissio on sopinut vientitulleja koskevista periaatteista Kolumbian, Perun ja Ukrainan kanssa tehdyissä vapaakauppasopimuksissa sekä Keski-Amerikan assosiaatiosopimuksessa. Näissä sopimuksissa EU onnistui siinä, että sekä olemassa oleville että tuleville vientitulleille asetettiin laaja-alainen kielto tiettyjen siirtymäkausien ajaksi tai joidenkin poikkeusten osalta. Kahdenväliset neuvottelut ovat vielä kesken joidenkin kauppakumppaneiden, kuten Kanadan, Intian, Malaysian, Mercosurin ja Singaporen kanssa. Joissain neuvotteluissa on esitetty investointisuoja koskevia määräyksiä, jotka ovat erityisen tärkeitä kaivannaisteollisuudelle.

Lisäksi raaka-aineita on käsitelty kumppanuus- ja yhteistyösopimusneuvottelujen kauppaa koskevissa kohdissa Mongolian kanssa (sopimus tehtiin vuonna 2010) sekä Australian, Kazakstanin ja Venäjän kanssa (neuvottelut on käynnistetty).

Komissio aloitti vuonna 2002 talouskumppanuussopimusta koskevat neuvottelut Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden kanssa noudattaen siten Cotonoun sopimuksen tavoitetta, jonka mukaan tuetaan syvempää alueellista integraatiota, nykyaikaistetaan taloussuhteita ja käytetään kauppaa talouskasvun edistäjänä, kuten muistutetaan hiljattain hyväksytyssä tiedonannossa ”Kauppa, kasvu ja kehitys – Kauppa- ja investointipolitiikan räätälöinti apua eniten tarvitsevien maiden tarpeiden mukaan”³. Neuvottelut kattavat myös raaka-aineita koskevat kysymykset, ja niitä jatketaan kaikkien alueiden kanssa ottaen asianmukaisesti huomioon kehitysyhteistyökumppaneiden tavoitteet.

Venäjän WTO:hon liittymisen yhteydessä WTO:ssa käydyissä neuvotteluissa (jotka saatiin päätökseen vuonna 2011) komissio varmisti olemassa olevia vientitulleja koskevien, liittymispöytäkirjassa olevien sitoumusten lisäksi sopimuksen siitä, että hyvin monien raaka-aineiden osalta vientitulleja ei sovelleta. WTO:hon liittymistä koskevat neuvottelut ovat parhaillaan käynnissä Kazakstanin kanssa.

WTO:n riitojenratkaisumenettely käynnistettiin ja saatettiin onnistuneesti päätökseen tapauksessa, joka koski Kiinan soveltamia, yhdeksää raaka-ainetta koskeneita vientiä rajoittavia toimenpiteitä, jotka olivat WTO-sitoumusten vastaisia. Riitojenratkaisuelin vahvisti tammikuussa 2012 paneelin päätöksen antaen selkeän ja lopullisen tulkinnan Kiinan WTO-sopimuksen mukaisille sitoumuksille. EU esitti 13. maaliskuuta 2012 toisen vastalauseen raaka-aineita koskeville Kiinan vientirajoituksille, joihin kuului 17 harvinaista maametallia, volframi ja molybdeeni.

³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle, ”Kauppa, kasvu ja kehitys – Kauppa- ja investointipolitiikan räätälöinti apua eniten tarvitsevien maiden tarpeiden mukaan”, COM(2012) 22 final.

Kansainvälisillä foorumeilla, kuten G20-ryhmässä ja OECD:ssa, toteutettiin tiedotustoimia, joiden tarkoituksena oli edistää globaalia vuoropuhelua siitä, miten saadaan aikaan kestäväällä pohjalla olevan raaka-aineiden saannin varmistavat puitteet.

Huhtikuussa 2012 annetussa EU:n raaka-aineita koskevaa kauppapolitiikkaa käsittelevässä toisessa toimintakertomuksessa⁴ esitettiin yksityiskohtaista tietoa raaka-aineita koskevan aloitteen täytäntöönpanosta kauppapolitiikan alalla.

Komissio aikoo edelleen seurata meneillään olevia ja tulevia vapaakauppaneuvotteluja ja muita kahdenvälisiä puitteita varmistakseen, että raaka-aineita koskevaa kysymystä tarkastellaan ja se sisällytetään puitteisiin.

5.2. Raaka-aineita koskeva vuoropuhelu ja diplomatia

Vuoden 2011 tiedonannossaan komissio totesi EU:n jatkavan aktiivisesti niin sanottua raaka-aineita koskevaa diplomatiikkaa strategisten kumppanuuksien ja poliittisen vuoropuhelun avulla erityisesti kriittisten raaka-aineiden saannin turvaamiseksi.

Tämän diplomatian tavoitteena on vaihtaa tietoja ja tehdä yhteistyötä kumppanimaiden kanssa raaka-ainemarkkinoiden haasteiden voittamiseksi strategisten kumppanuuksien ja poliittisen vuoropuhelun avulla. Näin on toimittu jo Yhdysvaltojen, Japanin, Venäjän, Argentiinan, Brasilian, Kolumbian, Meksikon, Uruguayn, Grönlannin, Kiinan sekä Välimeren unionin kanssa, ja muita vuoropuheluja valmistellaan.

5.2.1. Yhdysvallat

Transatlanttinen talousneuvosto sopi 29. marraskuuta 2011 raaka-aineita koskevasta työsuunnitelmasta, johon kuuluu yhteinen mineraaliraaka-aineita koskevien tietojen luettelo ja sen analysointi kummankin osapuolen taholta. Tässä yhteydessä molempia osapuolia kehoitettiin tarkastelemaan tuloksia, joita on saatu meneillään olevissa Euroopan komission ja Yhdysvaltojen tutkimuksissa, jotka koskevat raaka-aineresurssien saatavuutta, kauppavirtoja ja kriittisyyttä, sekä muissa kysyntää ja tarjontaa koskevissa analyysissä, joita ovat muun muassa tilapäisen asiantuntijaryhmän Euroopan komissiolle vuonna 2010 laatima raportti⁵ kriittisistä raaka-aineista ja kriittisiä materiaaleja koskeva Yhdysvaltojen energiaministeriön strategia. Transatlanttisen talousneuvoston innovoinnin toimintasuunnitelma⁶ käynnistettiin raaka-aineiden alalla, ja siihen kuuluu politiikan eri osa-alueita, muun muassa kauppa ja korvaaminen.

Syyskuussa 2012 Brysselissä järjestettiin mineraaliraaka-aineiden virtoja käsitellyt EU:n ja Yhdysvaltojen asiantuntijaseminaari. Siinä vertailtiin osapuolten saatavilla olevia tietoja primaariraaka-aineista ja uusioraaka-aineista, vertailtiin kriittisten raaka-aineiden luettelon tarkistusmenetelmiä ja keskusteltiin aloista, joilla materiaalivirtoja koskeva tiedotus on riittämätöntä. Euroopan unioni ja Yhdysvallat tarkastelevat edelleen mahdollisuuksia saada aikaan yhteinen raaka-aineita koskevien tietojen luettelo ja muita keinoja, joilla raaka-aineita

⁴ ”EU Trade Policy for Raw Materials, Second Activity Report”, Euroopan komissio, kauppapolitiikan pääosasto, toukokuu 2012.

⁵ ”Critical raw materials for the EU”, Report of the Ad-hoc Working Group on defining critical raw materials, heinäkuu 2010.

⁶ Transatlantic Innovation Action Partnership Work Plan, Transatlantic Economic Council, 27. lokakuuta 2009.

koskevaa tietoa voidaan jakaa osapuolten välillä nykyisen politiikan puitteissa luotettavien ja monipuolisten raaka-ainevarojen mahdollistamiseksi.

Euroopan unioni ja Yhdysvallat pyrkivät määrittämään aloja, joilla käytetyn elektroniikan kierrätystä voidaan tehostaa erityisesti siinä tapauksessa, että kierrätyksellä voidaan vastata kriittisten materiaalien resurssien niukkuutta koskevaan haasteeseen ja vähentää ympäristövaikutuksia elektroniikan koko elinkaaren ajan. Lokakuussa 2012 Washingtonissa järjestettyyn konferenssiin ”Best Practices in Management and Stewardship of Used Electronics” (elektroniikkajätteen huollon ja käsittelyn parhaat käytänteet) kokoontui edustajia Yhdysvaltojen hallituksesta ja Euroopan komissiosta sekä eurooppalaisista ja amerikkalaisista yrityksistä ja kaupan järjestöistä tarkastelemaan uusia transatlanttisen yhteistyön keinoja elektroniikkajätehuollon alalla.

5.2.2. Japani

Kaksi seminaaria järjestettiin Washingtonissa lokakuussa 2011 ja Tokiossa maaliskuussa 2012, ja niissä keskityttiin raaka-aineita koskevaan tutkimukseen ja etenkin niiden korvaamiseen. Seuraava EU:n, Yhdysvaltojen ja Japanin kolmenvälinen kokous, johon osallistuu hallitusten edustajia, Euroopan komissio sekä teollisuuden delegaatioita, pidetään 29. ja 30. toukokuuta 2013 Brysselissä. Tänä vuonna keskitytään kriittisten materiaalien tehokkaaseen hallintaan liittyvien uusien mallien kehittämiseen ja soveltamiseen.

5.2.3. Venäjä

Venäjän ja Euroopan komission välisen teollisuuspoliittisen vuoropuhelun alaryhmä ja teollisuuden edustajat kokoontuivat lokakuussa 2012 Pietarissa. Komissio esitti yleiskatsauksen raaka-ainepolitiikan viimeaikaisesta kehityksestä sekä teollisuuspolitiikan nykytilasta.

5.2.4. Latinalainen Amerikka

Komission varapuheenjohtaja Tajani allekirjoitti vuonna 2011 aiesopimukset, joilla käynnistettiin kahdenvälinen raaka-aineyhteistyö Chilen ja Uruguayn kanssa, ja antoi yhteisen lehdistötiedotteen Argentiinan kanssa. Toukokuussa 2012 allekirjoitettiin aiesopimukset myös Kolumbian ja Meksikon kanssa.

Uruguayn kanssa tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan täytäntöönpanoa koskevat neuvottelut jatkuivat syyskuussa 2012. Paikalliset yhteyspisteet nimettiin. Osapuolet sopivat siitä, että ne jakavat parhaita käytänteitä ja laativat konkreettisia toimia koskevan etenemissuunnitelman yhteistyön lujittamiseksi muuan muassa geologisen tietämyksen, vihreän talouden ja energiatehokkuuden, kierrätyksen, avoimuuden, koulutuksen, kestävyiden ja innovoinnin aloilla. Uruguaylle tarjottiin mahdollisuutta osallistua tarkkailijana eurooppalaiseen innovaatiokumppanuuteen.

5.2.5. Euro-Välimeri-maat

Marraskuussa 2012 Euroopan komissio allekirjoitti yhteisymmärryspöytäkirjat Marokon ja Tunisian kanssa. Euro-Välimeri-maiden teollisen yhteistyön puitteissa järjestettiin lokakuussa 2012 raaka-aineita käsitellyt seminaari, johon osallistuivat unionin jäsenvaltiot ja Välimeren maat.

5.2.6. Kiina

Komissio käy Kiinan kanssa kahta raaka-aineisiin liittyvää vuoropuhelua: metalleja käsittelevän kansallisen kehitys- ja uudistuskomission (NDRC) ja teollisuuden ja tietotekniikan ministeriön (MIIT) kanssa. Vuoropuhelu MIITin kanssa käydään vuonna 2010 perustetussa raaka-aineita käsittelevässä työryhmässä.

Viimeisin kokous pidettiin maaliskuussa 2012 Pekingissä ja seuraava järjestetään vuoden 2013 toisella vuosipuoliskolla Brysselissä. Lisäksi vuoden 2013 loppupuolella on tarkoitus järjestää kierrätystä koskeva seminaari ja kiinalaisten asiantuntijoiden opintomatka Eurooppaan.

5.2.7. Grönlanti

Grönlanti on Euroopan lähin luonnonvaroiltaan rikas naapuri, ja sillä on merkittävät harvinaisten maametallien varannot. Kesäkuussa 2012 komissio allekirjoitti Grönlannin hallituksen kanssa raaka-aineyhteistyötä koskevan aiesopimuksen. Siinä Grönlanti ja Euroopan unioni sopivat pyrkivänsä viralliseen raaka-aineyhteistyöhön, mikä merkitsisi nykyisen, EU–Grönlanti-sopimuksen puitteissa tehtävän sujuvan yhteistyön laajentamista.

Aiesopimuksessa ehdotetaan seuraavia yhteistyöaloja: geologinen tietämys, mineraalivarojen hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin ja hyödyntämiseen liittyvien investointitarpeiden analysointi, osaamisen vahvistaminen, kaivostoimintaan liittyvät ympäristökysymykset ja kaivostoiminnan yhteiskunnalliset vaikutukset.

Aiesopimuksessa tunnustetaan myös tasapuolisten kilpailuolosuhteiden ja markkinoille pääsyn merkitys, jotta yhteistyö hyödyttäisi kumpaakin osapuolta.

Tällä aiesopimuksella avatun vuoropuhelun jatkotoimena syyskuussa 2012 järjestettiin EU:n toimialan – sekä kaivosteollisuuden että loppukäyttäjäteollisuuden – kanssa seminaari mahdollisesta Grönlannin kanssa toteutettavasta yhteistyöstä. Samana päivänä pidettiin komission ja Grönlannin hallituksen seminaari, jossa keskusteltiin tämän vuoropuhelun tulevaisuudesta ja sovittiin konkreettisista hankkeista.

6. KEHITYSYHTEISTYÖPOLITIikka

Kestävää kehitystä olisi edistettävä kestäväällä kaivostoiminnalla. EU:n kehitysyhteistyöpolitiikalla on tärkeä merkitys myös raaka-aineita koskevassa diplomatiassa, sillä sen avulla raaka-aineista hyötyvät sekä kehitysmaat että EU.

6.1. Yhteinen EU–Afrikka-strategia ja AKT-toiminta

Afrikan ja EU:n välisen strategisen kumppanuuden puitteissa molemmat osapuolet sopivat tiivistävänsä raaka-aineita koskevaa yhteistyötään. Yhteistyön periaatteet määritettiin Afrikan unionin komission ja Euroopan komission kokouksessa kesäkuussa 2010, ja marraskuussa 2010 EU:n ja Afrikan kolmannessa huippukokouksessa periaatteet hyväksyttiin ja sisällytettiin vuosia 2011–2013 koskevaan toimintasuunnitelmaan.

Raaka-aineita ja kehitysyhteistyökysymyksiä koskeva Afrikan unionin komission ja Euroopan komission kahdenvälinen yhteistyö perustuu EU:n raaka-aineita koskevaan aloitteeseen ja Afrikan unionin kaivostoimintaa ja mineraaleja koskevaan politiikkaan, Afrikan

kaivostoimintaa koskevaan visioon⁷ vuodelta 2009. Yhteistyössä keskitytään kolmeen painopisteeseen: hallintotapaan, investointeihin sekä geologiseen tietämykseen ja osaamiseen. Komissio ja jäsenvaltiot tekevät näitä kysymyksiä koskevaa yhteistyötä. EU ottaa edelleen Afrikan mailta kehitysyhteistyöpolitiikan puitteisiin sisältyviä pyyntöjä. Tässä vaiheessa pyyntöjä ei ole saatu alueellisten tai kansallisten ohjelmien puitteissa. Lisäksi komissio aikoo edistää EU:n ja Afrikan yhteistyötä tällä kriittisellä alalla uuden yleisafrikkalaisen ohjelman välityksellä ja kehitysyhteistyön rahoitusvälineen tuella, kuten ehdotetaan uudessa monivuotisessa rahoituskehityksessä vuosiksi 2014–2020.

Komissio tunnustaa, että hyvä hallinto on olennaisen tärkeä tekijä, kun luonnonvarojen kestävä käytön odotetaan vauhdittavan Afrikan kasvua, ja siksi se järjesti Addis Abebassa joulukuussa 2011 valmiuksien parantamista koskevan seminaarin, jossa käsiteltiin kaivosalan verotuksen teknisiä näkökohtia. Seminaarin päätelmät esitettiin joulukuussa 2011 pidetyssä Afrikan unionin kaivosministerien kokouksessa. Komissio aikoo järjestää yhdessä Afrikan unionin kanssa toisen kaivosalan verotusta koskevan seminaarin vuonna 2013, mikäli Afrikan unionin talousarviossa on varoja tähän tarkoitukseen. Yhteisessä konferenssissa todettiin, että on tarpeen käynnistää hanke myös sopimusneuvotteluja koskevien valmiuksien parantamiseksi.

Brysselissä järjestettiin tammikuussa 2012 korkean tason poliittinen konferenssi raaka-aineita koskevasta EU:n ja Afrikan kumppanuudesta, ”Translating Mineral Resource Wealth into Real Development for Africa” (mineraalivarojen runsauden muuntaminen Afrikan todelliseksi kehitykseksi). Konferenssissa nousi poliittinen tahto raaka-aineita koskevan yhteisen strategian toimintasuunnitelman 2012–2013 täytäntöönpanemiseksi, ja kaikki sidosryhmät sitoutuivat prosessiin. Konferenssi antoi kaikkia kolmea yhteistyöaluetta koskevia täytäntöönpanosuosituksia.

Komissio sitoutui raaka-aineita koskevassa aloitteessaan jatkamaan yhteistyössä Afrikan maiden kanssa sen selvittämistä, missä määrin Afrikassa ja Euroopassa tehtävän geologisen tutkimuksen yhteistyötä kannattaa tukea, ja edistämään alan yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla, kuten Unescon geotieteiden ohjelmassa. Sen tuloksena, että konferenssi suositteli Afrikan ja Euroopan geologisen tutkimuksen yhteistyön tiivistämistä, vuonna 2013 on tarkoitus käynnistää tämän alan kartoitustutkimus. Sen tavoitteena on käynnistää yhteishankkeita, joissa hankitaan lisää tietoa Afrikan esiintymistä, ja perustaa verkosto afrikkalaisia tutkimuksia tukevaa koulutusta sekä tietojen jakamista ja digitalisointia varten. Euroopan geologisella tutkimuksella on tässä prosessissa keskeinen tehtävä.

Euroopan investointipankki on AKT-maiden investointikehityksen puitteissa aktiivisesti läsnä kaivosalalla. Joidenkin mineraalien viimeaikaisen laskusuhdanteen ja kansalaisjärjestöjen painostuksen vuoksi pankki on kuitenkin kiinnittänyt enemmän huomiota rahoitettavien hankkeiden valintaan ja arvioinut kunkin hankkeen hyödyt ottaen samalla asianmukaisesti huomioon ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvät näkökohdat.⁸

⁷ Africa Mining Vision, African Union, helmikuu 2009.

⁸ Cotonoun sopimuksen ensimmäisessä rahoituspöytäkirjassa (2003–2008) osoitettiin kaivosalalle 566 miljoonaa euroa eli 15 prosenttia AKT-maiden investointikehityksestä ja EIP:n omista varoista alun perin myönnettyistä varoista.

6.2. Taloudellisten tietojen avoimuuden edistäminen

Komissio sitoutui vuoden 2011 tiedonannossaan kannustamaan kaivannaisteollisuutta antamaan enemmän taloudellisia tietoja sekä harkitsemaan maakohtaisten raportointivaatimusten käyttöönottoa⁹. Komissio hyväksyi 25. lokakuuta 2011 säädösehdotuksen, jonka mukaan kaivannaisteollisuuden yritysten (öljy-, kaasu- ja kaivosyhtiöiden) ja aarniometsien puunkorjuuta harjoittavien pörssiyhtiöiden ja muiden suurten yritysten on julkistettava hallituksille suoritettut maksut (esim. yhtiöverot, rojaltit, maksut, tuotanto-oikeudet, bonukset ja muut aineelliset hyödyt) maa- ja hankekohtaisesti. Parlamentin ja neuvoston sekä parlamentin, neuvoston ja komission kanssa käytyjen neuvottelujen tuloksena on nyt päästy poliittiseen yksimielisyyteen tätä asiaa koskevan lainsäädännön hyväksymisestä.

Lisäksi komissio ehdotti vuonna 2010 antamassaan verotusta ja kehitysyhteistyötä koskevassa tiedonannossa ja vuoden 2011 tiedonannossa, että EU:n taloudellista ja poliittista tukea lisätään kaivannaisteollisuuden avoimuutta ajavalle EITI-aloitteelle ja kehitysmaita tuetaan sen täytäntöönpanossa.

EITI on maailmanlaajuinen standardi, jolla edistetään tulojen avoimuutta luonnonvaroiltaan rikkaissa maissa vaatimalla yrityksiä julkistamaan hallituksille suorittamansa maksut ja vastaavasti hallituksia julkistamaan yrityksiltä tosiasiallisesti saadut maksut, mikä parantaa avoimuutta ja auttaa vähentämään kaivannaisteollisuuden veronkiertoa ja korruptiota. Tämä on erityisen tärkeää, koska monet kehitysmaat rahoittavat suuren osan talousarviostaan kaivannaistoiminnasta saaduilla tuloilla ja koska siitä on hyvät mahdollisuudet saada tuloja tulevaisuudessa, kun raaka-aineista on puutetta maailmanlaajuisesti.

EITI kokoaa yhteen maan sidosryhmät – hallituksen, kansalaisyhteiskunnan, öljy-, kaasu- ja kaivosyhtiöt ja sijoittajat – kansalliseksi, monista sidosryhmistä koostuvaksi ryhmäksi. Tällainen kokoonpano on erinomainen esimerkki siitä, miten parempaa hallintoa voidaan edistää¹⁰.

EU tukee EITI-aloitetta sekä poliittisesti että taloudellisesti. Komissio on jäsenenä EITIn hallinnossa ja kannustaa luonnonvaroiltaan rikkaita maita osallistumaan aloitteeseen. EU on antanut aloitteelle suoraa taloudellista tukea rahoittamalla joitakin valmiuksien parantamiseen

⁹ Yhdysvallat hyväksyi heinäkuussa 2010 julkistamisvaatimuksen (Yhdysvaltojen Dodd–Frank-lain 1504 pykälä), jonka mukaan edellytetään, että Yhdysvaltojen arvopaperi- ja pörssikomitean rekisteriin kirjatut kaivannaisteollisuuden yritykset (öljy-, maakaasu- ja kaivosyritykset) julkistavat hallituksille suoritettut maksut (esim. rojaltit, maksut, tuotanto-oikeudet, bonukset ja muut aineelliset hyödyt) maa- ja hankekohtaisesti. Tämän lainsäädännön panemiseksi täytäntöön Yhdysvaltojen arvopaperi- ja pörssikomitea (SEC) hyväksyi lopulliset täytäntöönpanosäännöt 22. elokuuta 2012.

¹⁰ EITI edistää kehitysyhteistyöohjelmaa merkittävästi keskittämällä huomion monikansallisten yritysten isäntämailleen suorittamien maksujen (mm. yhtiöverojen ja rojaltien) avoimuuteen. Se luo luonnonvaroiltaan rikkaissa maissa pohjaa sille, että parlamentti ja kansalaisyhteiskunta osaavat vaatia, että oma maa saa sille kuuluvat maksut ja että prosessi ymmärretään ja sitä osataan arvioida. Nykyisin EITI-aloite pyrkii lujittamaan raportointivaatimuksiaan hallinnon parantamiseksi edelleen järjestelmän vaatimusten mukaisissa ja siihen mukaan pyrkivissä maissa. Tähän sisältyy muun muassa kuvaus siitä, miten kaivannaisteollisuudesta saadut tulot käytetään (talousarvion sisällä ja ulkopuolella), maan sisäisten varainsiirtojen julkistaminen, sopimusten avoimuus (julkinen saatavuus) sekä hankekohtaisen raportoinnin käyttöönotto. Näiden vaatimusten muututtua EITI tukee entistä paremmin EU:n kehitysyhteistyötavoitteita, koska se edistää avoimuutta ja kansallista tilivelvollisuutta ja parantaa siten luonnonvaroiltaan rikkaiden kehitysmaiden julkishallintoa ja yritysten hallintoa.

tähtäviä toimia, kuten kaksi kertaa vuodessa pidettävää EITIn kansallisten koordinaattorien kokousta, jossa voidaan esittää vertaisarviointeja ja parantaa kansallisten koordinaattorien valmiuksia. Lisäksi EU osallistuu Maailmanpankin hallinnoimaan EITIn monenväliseen rahastoon, jolla on seuraavat kaksi tärkeää tehtävää: i) se avustaa maita liittymään EITI-järjestelmään tai säilyttämään asemansa EITI-vaatimusten mukaisena maana ja ii) se auttaa kansalaisyhteiskunnan järjestöjä osallistumaan tehokkaammin tähän avoimuusaloitteeseen ja hyödyntämään julkistettuja verotustietoja.

6.3. Toimitusketjun avoimuuden edistäminen

Komissio totesi vuoden 2011 tiedonannossaan, että monia EU:n tuomia raaka-aineita tuotetaan vain harvoissa maissa, joista osa on poliittisesti ja taloudellisesti hyvin epävakaita¹¹.

Lisäksi komissio ehdotti samassa vuoden 2011 tiedonannossa, että ”etsitään keinoja läpinäkyvyyden lisäämiseksi koko toimitusketjussa ja pyritään yhdessä tärkeimpien kauppakumppanien kanssa estämään kaivannaisteollisuudesta saatavien tulojen käyttö sotien tai sisäisten konfliktien rahoittamiseen”.

Komissio osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin toimiin, joilla puututaan konflikteja aiheuttavien mineraalien ongelmaan, ja antaa vahvan tukensa huolellisuusvelvoitetta koskeville OECD:n toimintaohjeille konflikti- ja riskialueiden mineraalivirtojen hallinnassa (Due Diligence Guidance on Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-affected and High Risk Areas). Lisäksi komissio osallistuu Afrikan Suurten järvien alueen kansainvälisen konferenssin (ICGLR), OECD:n ja YK:n asiantuntijaryhmään, joka käsittelee huolellisuusvelvoitetta tinan, volframin ja tantaalin vastuullisessa hankinnassa ja kullan toimitusketjuissa, ja kannustaa teollisuutta noudattamaan OECD:n toimintaohjeita.

Toukokuussa 2012 aloitti uudelleen toimintansa kansainvälinen työryhmä, joka käsittelee luonnonvarojen laitonta käyttöä ja kauppaa Suurten järvien alueella. Työryhmä toimii kansainvälisen yhteisön ja OECD:n sihteeristön keskustelufoorumina.

Mineraalien jäljitettävyyden osalta komissio tutkii keinoja, joilla parannetaan avoimuutta toimitusketjun kaikissa vaiheissa, huolellisuusvelvoitteeseen liittyvät näkökohdat mukaan luettuina, ja hyödyntää siten kokemuksia, joita on saatu vakiintuneesta Kimberleyn prosessista, EITI-aloitteesta, metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa (FLEGT) koskevasta EU:n toimintasuunnitelmasta ja puutavara-asetuksesta. Lisäksi komissio pohtii sitä, miten annetaan poliittista ja taloudellista tukea Suurten järvien alueen kansainvälisen konferenssin aloitteelle, joka koskee luonnonvarojen laitonta hyödyntämistä ja johon kuuluu järjestelmä, jonka tavoitteena on alueelta hankittujen konfliktivapaiden mineraalien sertifiointi. Prosessi on osa laajempaa ja kattavampaa pyrkimystä katkaista aseellisten ryhmien rahoituksen ja Suurten järvien alueen luonnonvarojen hyödyntämisen välinen yhteys, ja siihen sisältyy myös EU:n tuki huolellisuusvelvoitetta koskeville OECD:n toimintaohjeille mineraalivirtojen hallinnassa. Joulukuussa 2012 järjestettiin tutkimusseminaari, jossa tarkasteltiin huolellisuusvelvoitetta ja mahdollisia EU:n toimia. Lisäksi komissio käynnisti maaliskuussa 2013 sidosryhmien julkisen kuulemisen saadakseen tietää, mitä sidosryhmät ajattelevat EU:n mahdollisesta aloitteesta, joka koskee mineraalien vastuullista hankintaa konflikti- ja riskialueilta, kuten

¹¹ Yksi näistä riskialttiimmista maista on Kongon demokraattinen tasavalta, jossa OECD:n arvion mukaan tiettyjen mineraalien kauppa – etenkin tantaalin, volframin, tinan ja kullan kauppa – voi aiheuttaa alueellisia konflikteja maan itäisissä osissa.

sota-alueilta, alueilta joilla on juuri käyty sotaa sekä poliittiselle epävakaudelle tai levottomuuksille alttiilta alueilta. Komissio käyttää julkisen kuulemisen tuloksia päättäessään, täydentääkö ja/tai tukeeko se järkevällä ja tehokkaalla tavalla meneillään olevia mineraalien vastuullista hankintaa koskevia huolellisuusvelvoitealoitteita. Kaikissa tämän alan EU-toimissa on otettava huomioon myös teollisuudelle hallintokustannuksista koituva rasite, jotteivät yritykset joutu lopettamaan toimintaansa kyseissä maissa.

7. EUROOPPALAISISTA LÄHTEISTÄ SAATAVIEN RAAKA-AINEIDEN KESTÄVÄN TARJONNAN TUKEMINEN (TOINEN PERIAATE)

7.1. Parhaiden käytänteiden jakamisen helpottaminen

Komissio toimii parhaiden käytänteiden jakamisessa lähinnä välittäjänä, koska useimmat kaivannaisteollisuuteen liittyvät asiakokonaisuudet kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Komissio katsoi vuoden 2011 tiedonannossaan, että seuraavilla käytänteillä on erityisen suuri merkitys tuettaessa kaivannaisteollisuuden investointeja:

- Määritellään kansallinen mineraalipolitiikka, jolla varmistetaan mineraaliresurssien taloudellisesti kannattava käyttö. Mineraalipolitiikka on yhdenmukaistettava muiden kansallisten poliittisten toimintalinjojen kanssa, sen on perustuttava kestävä kehityksen periaatteisiin, ja siinä on sitouduttava laatimaan asianmukainen oikeudellinen kehys ja tiedonantojärjestelmä.
- Perustetaan mineraaleja koskeva maankäytön suunnittelujärjestelmä, johon sisältyvät seuraavat osat: digitaalinen geologinen tietämyskanta, läpinäkyvä menetelmä mineraalivarojen löytämiseksi, pitkän aikavälin alueelliset ja paikalliset kysyntäennusteet sekä mineraalivarojen löytäminen ja turvaaminen (ottaen huomioon muut maankäyttötavat) ja niiden suojaaminen luonnonkatastrofeilta.
- Otetaan käyttöön mineraalien etsimisen ja kaivamisen lupaprosessi, joka on selkeä, ymmärrettävä ja vakaa ja auttaa rationalisoimaan hallintoprosessia (esimerkiksi toimitusaikojen noudattaminen, rinnakkaiset lupahakemukset ja keskitetty palvelupiste, jos tämä on mahdollista jäsenvaltioiden järjestelmissä).

Komission raaka-aineita koskevan aloitteen käynnistyttyä vuonna 2008 yhä useammat jäsenvaltiot (kuten Ranska, Saksa, Suomi, Kreikka, Alankomaat ja hiljattain myös Portugali) ovat kehittäneet omat kansalliset strategiansa, joiden voidaan katsoa täydentävän EU:n raaka-ainestrategiaa.

Komissio antoi vuonna 2010 myös ohjeita siitä, kuinka kaivostoiminta ja herkkien ekosysteemien suojelu voidaan toteuttaa rinnakkain, julkaisemalla muuta kuin energian tuotantoon suuntautuvaa kaivannaisteollisuutta ja Natura 2000 -ohjelmaa koskevat suuntaviivat¹². Näiden suuntaviivojen seurannan tueksi asiakirjassa ehdotettiin sopivien indikaattorien sarjaa.

¹² EC Guidance on undertaking new non-energy extractive activities in accordance with Natura 2000 requirements, Euroopan komissio, heinäkuu 2010.

Vuonna 2009 perustettiin maankäytön suunnittelua, lupamenettelyjä ja geologisen tiedon jakamista koskevien parhaiden käytänteiden levittämistä käsittelevä työryhmä edistämään kaivannaisteollisuuden nykyisten toimintapuitteiden parantamista. Työryhmä julkaisi kesäkuussa 2010 raportin mineraalipolitiikkaa, maankäytön suunnittelua, lupamenettelyjä ja geologista verkostoitumista koskevien parhaiden käytäntöjen jakamisesta.

Komissio ehdotti, että se ”arvioi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, toissijaisuusperiaatetta täysimääräisesti noudattaen mahdollisuuksia perustaa mekanismi ja laatia indikaattorit jäsenvaltioiden edellä mainitulla alalla toteuttamien toimien valvontaa varten”.

Komission ehdottamat indikaattorit kattavat seuraavat:

- kansallisen mineraalipolitiikan indikaattorit (oikeudellisen kehyksen indikaattorit ja tiedonantokehyksen indikaattorit)
- maankäytön suunnittelun indikaattorit
- lupamenettelyjä koskevat indikaattorit, myös muuta kuin energian tuotantoon suuntautuvaa kaivannaisteollisuutta ja Natura 2000 -ohjelmaa koskevien suuntaviivojen soveltaminen.

Indikaattorien avulla komissio ja jäsenvaltiot voivat arvioida vallitsevaa tilannetta ja havaita aloja, joilla on aiheellista parantaa toimintaa vapaaehtois pohjalta. Komissio tekee ehdotettuja indikaattoreita koskevan jäsenvaltioiden palautteen perusteella ehdotuksen säännöllisesti seurattavista indikaattoreista. Kysymyslomakkeet ja indikaattorit lähetettiin jäsenvaltioille, ja alustavista tuloksista keskusteltiin raaka-aineiden saatavuutta käsittelevän työryhmän kokouksessa marraskuussa 2012. Vastauksia saatiin useimmilta jäsenvaltioilta samoin kuin muilta mailta ja alueilta sekä teollisuudelta. Vastausten perusteellinen analyysi ja arviointi on käynnissä. Tulokset julkaistaan vuoden 2013 puolivälissä, ja niitä hyödynnetään eurooppalaisen innovaatiokumppanuuden puitteissa.

7.2. EU:n tietämyskannan edistäminen

Komissio on ehdottanut, että se arvioi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa mahdollisuuksia hyödyntää paremmin kansallisten geologisten tutkimusten synergioita. Näin voitaisiin saada mittakaavaetuja, alentaa kustannuksia ja tarjota paremmat mahdollisuudet yhteishankkeiden toteuttamiselle (esimerkiksi yhdenmukainen mineraalien tietokanta ja raaka-aineiden eurooppalainen vuosikirja). Keskipitkällä aikavälillä synergioiden olisi koordinoitusti tuettava parannetun eurooppalaisen raaka-aineita koskevan tietämyskannan kehittämistä, kun otetaan huomioon etenkin paikkatietoinfrastruktuurin (sellaisena kuin se on määritelty direktiivissä 2007/2/EY – INSPIRE) täytäntöönpanon virallinen etenemissuunnitelma ja saavutettu edistyminen kaikissa EU:n jäsenvaltioissa sekä tulevat mahdollisuudet Copernicus-ohjelman puitteissa.

Komissio on sitoutunut jatkamaan ”tehokkaan raaka-ainestrategian edellyttämän tietämyskannan kehittämistä”, ja siitä osoituksena se on käynnistänyt useita selvityksiä ja tutkimushankkeita.

7.2.1. Varoja ja varantoja koskevan tiedon saatavuus

Koska mineraalivaroja koskevat tiedot kuuluvat INSPIRE-direktiivin mukaisesti saataviin tietoihin, vuoteen 2020 mennessä on parannettava EU:n jäsenvaltioiden mineraalivaroja, -varantoja ja -tuloja koskeviin tietoihin pääsyä ja tietojen saatavuutta ja vertailukelpoisuutta.

Primääriraaka-ainevaroja ja -varantoja koskevat tiedot eivät kuulu Eurostatin vastualueeseen, vaan tiedot on kerättävä suoraan jäsenvaltioiden geologisilla tutkimuksilla, ja siksi komissio on tällä välin käynnistänyt tutkimuksen EU:n raaka-aine-esiintymien laatua ja määrää koskevista jäsennellyistä tilastotiedoista. Tutkimuksessa kartoitetaan, mitä puutteita järjestelmässä on ja mitä toimia on toteutettava, jotta kansalliset viranomaiset pääsevät yhteisymmärrykseen siitä, miten tuotetaan yhteen toimivat, yhtenäiset ja johdonmukaiset tiedot. Prosessissa pyritään luomaan synergiaa tutkimuksen tulosten ja INSPIRE-direktiivin asiaankuuluvista osista saatavien hyötyjen välille, jotta keskeisiä raaka-aineita koskevat tiedot ovat paremmin jäsenvaltioiden ja unionin poliittisten päätöntekijöiden saatavilla, ja siten voidaan edistää EU:n kaivannaisteollisuuden kilpailukykyä. Tutkimuksesta saadaan myös Eurostatin hallinnoiman luonnonvarojen tietokeskuksen puitteissa julkaistavaa tietoa.

7.2.2. Innovatiivinen teknologia ja mahdolliset pilottilaitokset

Innovaatiokumppanuustiedonannossa esitetään keskipitkän aikavälin (2014–2020) tavoitteiden yhteydessä käynnistettäväksi enintään 10 innovatiivista pilottilaitosta raaka-aineiden louhintaa, jalostusta, tuotesuunnittelua ja kierrätystä varten. Tutkimuksessa ”Raw Materials: Study on Innovative Technologies and Possible Pilot Plants” (RAMINTECH) (raaka-aineet: innovatiivista teknologiaa ja mahdollisia pilottilaitoksia koskeva tutkimus) kartoitetaan mahdollisuuksia käynnistää EU:ssa sopivia pilottihankkeita, joiden avulla voidaan parantaa merkittävästi raaka-aineiden saatavuutta ja kestävyyttä koko arvoketjussa ja analysoida puutteita, joiden kohdalla EU:n on tarpeen kohentaa valmiuksiaan.

Tällainen ensivaiheen luettelo kootaan asianomaisilla aloilla toimivien sidosryhmien joukossa tehtävän tehokkaan haun avulla niin sanotun keruuvaiheen aikana. Hankkeessa varmistetaan, että huomioon otetaan sellaisten perustutkimuksen uusien kehityslinjien potentiaali, jotka todennäköisesti saavat vuoteen 2015 mennessä alustavan toteutettavuusaseman. Samassa yhteydessä esitetään tulevaisuuden ratkaisuja koskeva ennuste (vuoteen 2030).

Hankkeessa määritetään kriteerien, indikaattorien ja menetelmien sarja, jonka avulla tehdään matriisianalyysi kaikista ensivaiheessa ehdotetuista pilottilaitoksista, mikä takaa oikeudenmukaisen ja avoimen valintamenettelyn. Nämä kriteerit sisältävät muun muassa menetelmät, joilla arvioidaan pilottitoimien vaikutuksia saatavuuteen, hyväksyttävyyteen, kestävyys- ja turvallisuuteen, ja niihin perustuu sidosryhmille toimitettu (verkossa oleva) kyselylomake, jonka välityksellä sidosryhmät voivat ehdottaa innovatiivisia teknologioita ja pilottilaitoksia.

Tuloksena esitetään noin kymmenen valitun pilottialueen tai -tyypin perusteellinen analyysi ja valaisevia esimerkkejä. Analyysiin sisältyy vähintään kolme teknologiaa kultakin keskeiseltä alalta, jotka on valittu tapaustutkimuksina yksityiskohtaiseen analyysiin (valitun pilottilaitoksen tuotosten kaupallistamiseksi tarvittavien toimien ja yhteiskunnalle – ja pk-yrityksille – koituvien hyötyjen analyysi).

7.2.3. Eurooppalainen harvinaisten maametallien asiantuntemusverkosto

Harvinaiset maametallit ovat tärkeitä EU:n taloudelle ja erityisen tärkeitä huipputeknologian ja ympäristöä vähemmän kuormittavien tavaroiden, kuten sähköautojen, aurinkosähköteknologian ja energiansäästölamppujen tuotannolle. Koska harvinaisten maametallien kysyntä kasvaa maailmanlaajuisesti ja niitä on vaikea korvata tai kierrättää, Euroopalla on monin verroin haasteita taatakseen niiden toimitusvarmuuden. Vuodesta 2013 lähtien kerätään tuontitietoja neodyymistä ja dysprosiumista, jotka ovat kaikkein kriittisimpiä raaka-aineita tuulivoimalle (turbiinien magneetit). Tietoja kerätään uusien tullitariffin tilastokoodien avulla virallisia tilastoja varten.

Komissio käynnisti Euroopan parlamentin pyynnöstä ehdotuspyynnön, jonka avulla haettiin asiantuntija-apua eurooppalaisen harvinaisten maametallien asiantuntemusverkoston (ERECON) perustamiseksi. Verkoston tarkoituksena on koota yhteen asiantuntijat Euroopan korkeakouluista ja tutkimuslaitoksista, poliittisten päätöksentekijöiden joukosta, ajatushautomoista, teollisuudesta sekä EU:n ulkopuolelta. Tavoitteena on edistää harvinaisia maametalleja koskevien parhaiden käytänteiden jakamista, parantaa harvinaisten maametallien erityisominaisuuksien ymmärtämistä, antaa tutkimussuosituksia ja edistää harvinaisten maametallien kestävästä louhintaa, kierrätettävyyttä ja korvaamista.

ERECONin tärkeimpänä tarkoituksena olisi siten tarjota puitteet, joissa osallistujat voivat tehokkaalla tavalla antaa tietämyksensä ja asiantuntemuksensa harvinaisia maametalleja koskevaan keskusteluun edellä mainituilla aloilla. ERECONin olisi pyrittävä varmistamaan harvinaisten maametallien kierrätyksen ja korvaamisen perusteellinen tuntemus ja käsiteltävä sen lisäksi niiden arvoketjua koskevia näkökohtia, kuten etsintää, kaivauksia, jalostamista ja rikastamista, jotka ovat kestävästä tarjonnan kannalta tärkeitä EU:ssa.

ERECON-hankkeen odotetaan helpottavan asiantuntijoiden avoimia ja laajoja keskusteluja saamalla aikaan asianmukaiset organisaatorakenteet ja kokousmahdollisuudet, luovan huippuosaamisen verkoston, synergioita ja monialaista ajatustenvaihtoa, jolla edistetään harvinaisten maametallien tehokkainta käyttöä, louhintaa ja jalostusta koskevaa tietämystä.

Komissio käynnistää ERECON-asiantuntijaverkoston ja tieteidenvälisen yhteenliittymän toiminnan vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla. Verkoston on tarkoitus toimia noin kaksi vuotta, jona aikana neljä asiantuntijatyöryhmää kokoontuu eri seminaareihin keskustelemaan harvinaisten maametallien louhinnasta, niiden tehtävästä prosessien mahdollistajina ja merkityksestä keskeisissä sovelluksissa.

7.2.4. Tutkimushankkeet

Raaka-aineita koskevaa tutkimusta ja kehittämistä tuetaan EU:n seitsemännestä puiteohjelmasta lähes 200 miljoonalla eurolla: sekä teollisuusteknologiaa että ympäristöä koskevista ohjelmista samoin kuin yhteiskunta- ja taloustieteiden ja humanististen tieteiden ohjelmista. Meneillään oleviin ohjelmiin on osoitettu yli 60 miljoonaa euroa.

ProMine-tutkimushankkeen avulla on parannettu geologista tietopohjaa ja saatu lisätietoja Euroopan primääriraaka-ainepotentiaalista.

EuroGeoSource-tutkimushankkeella saadaan yhdenmukaistettuja geologisia ja maantieteellisiä paikkatietokokonaisuuksia, jotka tuotetaan soveltamalla (testaamalla) täysimääräisesti INSPIRE-direktiivin oikeudellisesti sitovia paikkatietoeritelmien luonnoksia mineraali- ja energiavaroihin ja käyttämällä INSPIRE-portaalia.

Kummastakin aloitteesta saadaan tärkeää tietoa maankäytön suunnittelun ja strategisen suunnittelun pitkän aikavälin päätöksiä varten, kuten kaivosalan investointeihin ja lupaprosessin loppuunsaattamiseen, jotka riippuvat tietojen laadusta ja saatavuudesta.

ProMine- ja I2MINE-hankkeet toimivat raaka-aineiden louhinnan, talteenoton ja käsittelyn alalla. EURARE-hanke koskee harvinaisten maametallien etsintää ja hyödyntämistä, ja parhaillaan neuvotellaan hankeryhmästä, joka liittyy harvinaisten maametallien kierrätykseen huipputeknologian jätteestä (hankkeet RECLAIM, REMANENCE, RECYVAL NANO).

Materiaaleihin liittyvissä hankkeissa keskitytään harvinaisten maametallien (DRREAM, ROMEO, NANOPYME, ja REFREPERMAG) ja platinaryhmän metallien (FREECATS ja NEXT-GEN-CAT) käytön vähentämiseen ja korvaamiseen.

Vuonna 2013 käynnistyvät hankkeet ”Mineral Extraction and Processing in Extreme Environments (Deep sea / Arctic Regions)” (mineraalien talteenotto ja jalostaminen äärimmäisissä olosuhteissa, kuten merisyvänteissä ja arktisilla alueilla) ja ”European Intelligence Network on the Supply of Raw Materials” (raaka-aineiden saatavuutta koskeva eurooppalainen tutkimusverkosto). Tällä hetkellä neuvotellaan kolmesta kriittisten materiaalien korvaamista koskevasta materiaalitutkimushankkeesta, jotka sisältävät japanilaisten ryhmien kanssa koordinoituja toimia.

Komissio toteuttaa Yhteisen tutkimuskeskuksensa työohjelman puitteissa tutkimuksia, joilla tuetaan EU:n raaka-ainestrategian kehittämistä. Tutkimuksissa keskitytään etenkin toimitusvarmuutta koskeviin kysymyksiin tuotteiden toimitusketjussa sekä käsittelyvaihtoehtoihin tuotteiden käyttöään lopussa, mukaan luettuna ekologinen suunnittelu ja vuonna 2012 järjestetty seminaari, jossa käsiteltiin toimitusketjun kestävyys arviointiin liittyviä menetelmäkysymyksiä.¹³ Lisäksi vuonna 2011 julkaistiin raportti¹⁴, jossa arvioitiin energiasektorin raaka-ainetarvetta Euroopan strategisen energiateknologiasuunnitelman täytäntöönpanoa varten. Siinä yksilöitiin kriittiset metallit, joiden toimitushäiriöt voisivat rajoittaa uusiutuvien energiavarojen hyödyntämistä. Yhteinen tutkimuskeskus julkaisee aiheesta laajempialaisen seurantatutkimuksen kesällä 2013.

Lisäksi komissio tukee sidosryhmien vuorovaikutusta seuraavilla viidellä eurooppalaisella teknologiafoorumilla: kestävät mineraalivarat (ETP-SMR), Manufuture (valmistusteollisuus), EuMaT (kehittyneet materiaalit), SusChem (kestävä kemianteollisuus) sekä metsäalan (FTP) ja rakennusalan (ECTP) teknologiafoorumit.

Raaka-aineiden ERA-MIN-verkosto on toiminut marraskuusta 2011 lähtien, ja sen tavoitteena on lisätä jäsenvaltioiden viranomaisten ja muiden kansallisten sidosryhmien osallistumista. CRM_Innonet (seitsemänneistä puiteohjelmasta rahoitettu koordinoituihin) käynnistettiin 1. marraskuuta 2012. Tämä verkosto on dynaaminen avoimen verkostoitumisen aloite, jonka tarkoituksena on helpottaa kriittisten raaka-aineiden korvaamista koskevaa vuoropuhelua ja ajatustenvaihtoa ja edistää alan synergioita.

7.3. Tutkimuksen ja osaamisen edistäminen

Komissio tunnustaa tutkimuksen ja osaamisen keskeisen merkityksen vastattaessa Euroopan raaka-ainehaasteisiin ja sitoutuu jatkamaan eri alojen osaamisneuvostojen perustamista

¹³ Ks. <http://lct.jrc.ec.europa.eu/assessment/ResourceSecurity-SecuritySupply>.

¹⁴ Ks. http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=1410&obj_id=14150&dt_code=NWS&lang=en?.

eurooppalaisella tasolla, kun aloite tulee sidosryhmiltä, kuten työmarkkinaosapuolilta tai seurantaryhmiltä, ja edistämään raaka-aineiden arvoketjuun liittyvää tutkimusta ja kehitystä, mukaan luettuina kaivannaistoiminta, jalostus, kierrätys ja korvattavuus.

Horisontti 2020 -ohjelman yhteydessä raaka-aineiden odotetaan nousevan yhteiskunnalliseksi haasteeksi, jolle osoitetaan oma budjetti.

Komissio sisällytti raaka-aineet Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) tulevaan, vuosia 2014–2020 koskevaan strategisen innovointiohjelman sekä aiheeksi yhteen vuonna 2014 käynnistettävistä osaamis- ja innovaatioyhteisöistä (KIC).

Transatlanttisen talousneuvoston innovaatiokumppanuuden yhteydessä Yhdysvaltojen kanssa tuetaan yhteistyötä avainteknologiaa edistävien talouksien kanssa. Lisäksi on järjestetty kaksi kolmikantaista seminaaria EU:n, Yhdysvaltojen ja Japanin välillä: toinen pidettiin Washingtonissa lokakuussa 2011 ja toinen Tokiossa maaliskuussa 2012, tarkoituksena tarkastella, ovatko yhteiset lähestymistavat mahdollisia raaka-aineita ja etenkin niiden korvaamista koskevassa tutkimuksessa. Kolmas EU:n, Yhdysvaltojen ja Japanin kolmikantaseminaari pidetään 29.–30. toukokuuta 2013 Brysselissä. Siinä keskitytään kriittisten materiaalien tehokkaaseen hallintaan liittyvien uusien mallien kehittämiseen ja soveltamiseen.

Innovaatiokumppanuustiedonanto sisältää tutkimusta ja osaamista koskevia tavoitteita.

8. LUONNONVAROJEN KÄYTÖN TEHOSTAMINEN JA KIERRÄTYKSEN LISÄÄMINEN (KOLMAS PERIAATE)

8.1. EU:n voimassa olevan jätelainsäädännön tehokkaampi täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta kierrätyksen ja resurssitehokkuuden edistämiseksi

Vuoden 2011 tiedonannossaan komissio ehdotti seuraavaa:

- Tarkistetaan jätteiden syntymisen ehkäisemistä ja kierrätystä koskevaa teemakohtaista strategiaa, jotta voidaan laatia keskeisiin jätevirtoihin sovellettavia keräämisen ja käsittelyn parhaita käytänteitä. Erityisesti on keskityttävä jätteissä olevien ympäristöä pilaavien raaka-aineiden käsittelyyn. Kierrätystilastojen saatavuutta parannetaan tarpeen mukaan.
- Tuetaan kierrätys- ja hyvitysjärjestelmien resurssitehokkuuteen ja taloudellisiin kannustimiin liittyviä tutkimus- ja pilottitoimia.
- Tehdään EU:n jätesäännöstöstä jälkiarviointi, johon sisältyy niiden alojen arviointi, joilla eri jätevirtoihin sovellettavaa lainsäädäntöä voitaisiin johdonmukaistaa. Arvioinnin yhteydessä voitaisiin tutkia myös EU:n jätesäännösten ennaltaehkäisevää vaikutusta ja niiden rikkomisesta määrättävien seuraamusten tehokkuutta.
- Tarkastellaan kestävän kulutuksen ja tuotannon toimintasuunnitelmaa sen määrittämiseksi, mitä lisätoimia tällä alalla tarvitaan.
- Analysoidaan ekologisen suunnittelun välineiden kehittämisen kannattavuutta. Näillä välineillä edistetään raaka-aineiden tehokkaampaa käyttöä, varmistetaan tuotteiden

kestävyys ja kierrätettävyys ja tuetaan erityisesti ekologista suunnittelua koskevan direktiivin¹⁵ mukaista toisioraaka-aineiden käyttöä tuotteissa.

- Kehitetään uusia aloitteita, joilla parannetaan EU:n kierrätysalan kilpailukykyä erityisesti ottamalla käyttöön uusia markkinaperusteisia välineitä, joilla suositetaan toisioraaka-aineiden käyttöä.

Komissio sisällytti kestävyyskysymykset – jätteet mukaan lukien – myös uuteen yhdenmennytyyn teollisuuspolitiikkaan¹⁶.

Komissio käynnisti vuonna 2012 viiden jätevirtoja koskevan direktiivin ja jätehuoltotavoitteen toimivuustarkastuksen.

Energiaan liittyvien tuotteiden ekologista suunnittelua koskeva menetelmä (MEErP) on parhaillaan tarkistettavana resurssitehokkuuteen liittyvien näkökohtien lujittamiseksi. Ekologista suunnittelua koskevan direktiivin puitteissa on mahdollista asettaa tuotteille vaatimuksia, jotka liittyvät merkittäviksi todettuihin ympäristövaikutuksiin. Analyysin tukemiseksi komission Yhteinen tutkimuskeskus kehitti hiljattain monikriteerisiä resurssitehokkuuden arviointimenetelmiä, joissa keskitytään uudelleenkäytettävyyteen, kierrätettävyyteen, hyödynnettävyyteen, kierrätetyn materiaalin sisältöön, ensisijaisten resurssien käyttöön ja kestävyys¹⁷.

8.2. Jätteiden siirrosta annetun asetuksen noudattamisen valvonnan tehostaminen

Jätteiden kaatamisesta ympäristöön on kyse myös silloin, kun jätteitä viedään laittomasti kolmansiin maihin. Vuosina 2008–2011 toteutetussa koordinoitussa tarkastuskampanjassa, joka kattoi 22 Euroopan maata, Euroopan unionin verkko ympäristölainsäädännön voimaansaattamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi (IMPEL) havaitsi, että 19 prosenttia tutkituista kuljetuksista oli EU:n jätteiden siirrosta annetun asetuksen vastaisia. Niistä 37 prosenttia oli laittomia kuljetuksia¹⁸. Tarkastukset olivat kohdennettuja, ja siksi tämä luku ei ole välttämättä edustava kaikkien kuljetusten osalta.

Jotta voidaan puuttua jätteiden siirtoja koskevan asetuksen täytäntöönpanon ja noudattamisen valvonnan puutteisiin, komissio ehdotti vuoden 2011 tiedonannossaan seuraavaa:

- Otetaan EU:ssa käyttöön yksityiskohtaiset ja käyttökelpoiset jätteiden tarkastusstandardit. Näin voidaan toteuttaa lisätoimia, jotka helpottavat tulliviranomaisten toteuttamaa jätteiden kuljetusten valvontaa.

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/125/EY, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista.

¹⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle, ”Vahvempi eurooppalainen teollisuus talouden kasvua ja elpymistä varten – Teollisuuspolitiikkaa käsittelevän tiedonannon päivitys”, COM(2012) 582 final.

¹⁷ Refined methods and Guidance documents for the calculation of indices concerning Reusability/Recyclability/Recoverability, Recycled content, Use of Priority Resources, Use of Hazardous substances, Durability. Ardente F., Mathieux, F. European Commission, Joint Research Center, Institute for Environment and Sustainability, 2012 (<http://lct.jrc.ec.europa.eu/pdf-directory/Report%20-%20Refined%20methods%20and%20guidance%20documents-final.pdf>).

¹⁸ Euroopan ympäristökeskuksen raportti, ”Movements of waste across the EU's internal and external borders”, No 7/2012.

- Harkitaan seitsemännen puiteohjelman tutkimusvarojen käyttöä laittomien kuljetusten havaitsemista, tunnistamista, seuranta ja paikallistamista helpottavien tekniikoiden parantamiseksi.
- Tutkitaan ympäristön kannalta järkevään jätehuoltoon perustuvia mahdollisuuksia soveltaa kierrätyslaitosten globaalia sertifiointijärjestelmää jätevientivirtoihin.
- Arvioidaan IMPEL-verkkoa hyödyntäen yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa, pitäisikö EU:n säännösten noudattamisen valvontaa varten perustaa virallinen EU-tason mekanismi.

Vuonna 2011 komissio kuuli sidosryhmiä ja kansalaisia mahdollisista jätteiden siirtoja koskeviin tarkastuksiin sovellettavista lakisääteisistä kriteereistä ja vaatimuksista. Komissio arvioi parhaillaan mahdollisten tulevien lainsäädäntö- ja muiden toimenpiteiden vaikutuksia laittomien jätteesiirtojen vähentämiseksi.

Komissio käynnisti globaalin sertifiointijärjestelmän soveltamismahdollisuuksien arvioimiseksi tutkimuksen, joka valmistui hiljattain. Jätteiden vientiin sovelletaan jätteiden siirrosta annettua asetusta, jossa määritetään velvoitteet ja täytäntöönpanon valvontatoimenpiteet, joita jäsenvaltioiden ja jätteen viejien on noudatettava, jotta jätteen vienti, kuljetus ja käsittely tapahtuvat ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla. Nykyisin ei kuitenkaan ole käytössä menettelyä, jota noudattaen viranomaiset ja/tai viejät voisivat osoittaa, että hyödynnettäväksi vietävää jätettä käsitellään jätteiden siirrosta annetun asetuksen mukaisesti. Tutkimuksen tarkoituksena olikin esittää yksityiskohtainen kuvaus olemassa olevista jätteiden kierrätyslaitoksiin ja/tai muihin vastaaviin laitoksiin sovellettavista EU:n, kolmansien maiden ja kansainvälisistä standardeista, arvioida mitä toimenpiteitä tarvitaan sen varmistamiseksi, että EU:sta kolmansiin maihin vietävää jätettä käsitellään ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla, sekä ehdottaa vaihtoehtoja sen osoittamiseksi ja varmentamiseksi, että ympäristön kannalta hyväksyttävää jätehuoltoa noudatetaan, ja esittää pääpiirteittäin hyödyt ja haitat, joita eri vaihtoehtoista koituu kaikille sidosryhmille ja viranomaisille, joita asia välittömästi ja välillisesti koskee.

Komissio arvioi nyt tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa, miten asiassa edetään.

Jätteesiirtoa ja kierrätystä koskeva yhteistyö kuuluu viiteen aihealueeseen, jotka ovat mahdollisia transatlanttisen talousneuvoston puitteissa Yhdysvaltojen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Washingtonissa järjestettiin lokakuussa 2012 liike-elämän transatlanttisen vuoropuhelun (Trans-Atlantic Business Dialogue) ja transatlanttisen talousneuvoston puitteissa seminaari ”Best Practices in Management and Stewardship of Used Electronics”.

Komissio aikoo järjestää seminaarin, jonka aiheena on ”Best practices to stop illegal shipments of waste – a role model exercise between three main harbours (Antwerp, Rotterdam, Hamburg)” (parhaat käytänteet jätteen laittomien siirtojen estämiseksi – kolmen suuren sataman malliesimerkki: Antwerpen, Rotterdam, Hampuri).

Seitsemännen puiteohjelman tutkimusvaroja laittomien kuljetusten havaitsemista, tunnistamista, seuranta ja paikallistamista helpottavien tekniikoiden parantamiseksi on käytetty sellaisen tutkimuksen tilaamiseksi, joka sisältää sekä teknistä että ei-teknistä tutkimusta laittomien jätteesiirtojen havaitsemiseksi ja paikallistamiseksi.

9. VUOTUINEN TEMAATTINEN TAPAHTUMA JA KOORDINOINTI

Komissio sitoutui käymään julkista keskustelua vuotuisessa temaattisessa tapahtumassa, jossa annetaan tietoja tulevista haasteista ja arvioidaan saavutettuja tuloksia¹⁹.

Vuoden 2011 temaattisessa tapahtumassa keskityttiin raaka-aineita koskevan aloitteen kehitysyhteistyönäkökohtiin. Raaka-aineita koskeva korkean tason Afrikka–EU-konferenssi pidettiin 26. tammikuuta 2012.

Vuoden 2013 temaattisen tapahtuman aiheena on eurooppalainen innovaatiokumppanuus.

¹⁹ Komissio perusti raaka-aineita käsittelevän yksiköiden välisen työryhmän, jonka tarkoituksena on ohjata EU:n raaka-ainestrategian täytäntöönpanoa. Sillä vastataan myös Euroopan parlamentin 13. lokakuuta 2011 antamassa päätöslauselmassa esitettyyn pyyntöön. Työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 26. huhtikuuta 2012.